

3. Samoorganizujące się społeczeństwo. Wzory obywatelskiego działania – formy życia publicznego. Rola interesów grupowych.	1) wyjaśnia termin „społeczeństwo obywatelskie”, 2) wymienia różne formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, 3) wyjaśnia rolę interesów grupowych
--	--

3. SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

Wyjaśnij pojęcia:

Społeczeństwo obywatelskie – zbiorowość ukształtowana dzięki działaniu różnych instytucji życia politycznego, jak wybory powszechne, organizacje polityczne i społeczne oraz kultura polityczna. Dzięki tym instytucjom obywatele mogą świadomie uczestniczyć w życiu publicznym.

1. Cechy społeczeństwa obywatelskiego

- **pluralizm** – funkcjonowanie obok siebie wielu konkurencyjnych organizacji politycznych oraz nieustanny konflikt między nimi to cechy demokracji. Społeczeństwo obywatelskie akceptuje ten konflikt – można się nie zgadzać z poglądami innych ale nie odmawia się prawa do ich głoszenia.
- **stowarzyszenia obywatelskie** – są to dobrowolne zrzeszenia ludzi skupionych wokół wspólnych poglądów, oraz bardziej lub mniej istotnych spraw. Stowarzyszenia są nieodzowne w kształtowaniu się demokracji. Uczą zasad obowiązujących w społeczeństwie, sposobów jakie stosuje się dla osiągnięcia założonych celów, działania w grupie, podporządkowania własnych dążeń celom grupowym. Dobrowolne stowarzyszenia są organizacjami, w których mogą się kształtować nowe poglądy oraz nowe sposoby zachowań.
- **stowarzyszenia polityczne** – organizacje polityczne ludzi skupionych wokół takich samych poglądów politycznych.
- **aktywizm** – postawa aktywnej działalności członków społeczeństwa w życiu politycznym i w szeroko rozumianym życiu społecznym. Wyrazem aktywizmu jest przystępowanie do stowarzyszeń lub spontaniczne uczestnictwo w różnego rodzaju działaniach społecznych.
- **innowacyjność** (nowe idee, światopoglądy, opinie) – dzięki swobodnej wymianie myśli i nieskrępowanej komunikacji między jednostkami dochodzi do powstawania nowych idei, światopoglądów i opinii. Dzięki nim mogą kształtować się zupełnie nowe sposoby działania. Przyczynia się to do rozwoju społeczeństwa.

2. Formy samoorganizacji społeczeństwa

- **stowarzyszenia** - dobrowolna organizacja społeczna; samorządne, trwałe zrzeszenie o celach niezarobkowych, które samodzielnie określa swoje cele, program działania i strukturę organizacyjną, która skupia członków pracujących społecznie (np. Caritas Polska, PCK, PTTK)
- **fundacje** - organizacja ustanowiona przez założycieli dla realizacji określonych działań np. dla ochrony zdrowia, rozwoju nauki, oświaty, popierania współpracy młodzieżowej z zagranicą, ochrony środowiska itp. (np. Fundacja „Polsat”, Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży, Fundacja Jolanty Kwaśniewskiej „Porozumienie bez barier”, Fundacja Rozwoju Sztuki Filmowej, Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym, Fundacja „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”). Fundacja różni się od stowarzyszenia tym, iż każdy jej członek musi wnieść aport – czyli wkład finansowy.
- **ruchy społeczne** - zmierzają do przeprowadzenia zmian w danym społeczeństwie lub grupie. Celem ruchów społecznych jest ustanowienie nowego porządku. Ruchy społeczne nie mają

charakteru instytucji i brak im silnej organizacji wewnętrznej. Najczęściej rodzą się spontanicznie. (np. ruch antyglobalistów)

- **związki zawodowe** – masowe organizacje pracowników najemnych. Ich celem jest ochrona interesów pracowników, przede wszystkim poprawa warunków pracy i płacy. Tracą na znaczeniu w społeczeństwach, w których państwo zapewnia wiele świadczeń socjalnych. (np. NSZZ Solidarność)
- **partie polityczne** – organizacje obywateli skupionych wokół pewnego programu i założeń ideologicznych. Powstają one w celu zdobycia władzy lub przynajmniej wywarcia wpływu na rządzenie państwem (np. PIS, PO)

3. Wyjaśnij jaką rolę odgrywają stowarzyszenia w społeczeństwie obywatelskim:

- stowarzyszenia odgrywają często rolę pośrednika między małymi grupami, a państwem czy wielkimi firmami – nawet rolę organizacji lobbystycznych (zabiegających o załatwienie jakiejś sprawy po myśli danej grupy)
- promują wartości – dążą do popularyzacji pewnego poglądu na świat
- są częścią struktury władz lokalnych; wpływają na decyzje jak i zapewniają środki, ludzi i usługi dla wielu lokalnych instytucji i inicjatyw
- wpływają na opinię publiczną i poruszają sprawy często niewygodne lub takie, z którymi nie radzi sobie administracja rządowa. Wpływają na obyczaj i wrażliwość ludzi
- stowarzyszenia ograniczają władzę i biurokrację państwową i samorządową
- stowarzyszenia mogą kontrolować i krytykować działalność instytucji państwowych;
- dzięki stowarzyszeniom obywatele mogą sami uczestniczyć w życiu i funkcjonowaniu państwa, w zakresie który ich najbardziej interesuje
-

4. Formy i sposoby działania związków zawodowych

- **negocjacje** z pracodawcą (rokowania)
- **mediacje** - forma pokojowego załatwiania sporów, która polega na tym, że trzecia siła pośredniczy w porozumieniu stronom pozostającym w sporze przez próby formułowania propozycji ugody.
- **arbitraż** - rozstrzygnięcie zaistniałego sporu przez osobę (arbitra, superarbitra) wskazaną przez wszystkich uczestników sporu;
- strajk ostrzegawczy
- **strajk** - strajk może przybrać różną formę: strajk włoski - pracownicy nie porzucają pracy, ale zwalniają tempo, obniżają wydajność i żądają normalnej płacy. Strajk okupacyjny - pracownicy przerywają pracę i pozostają na terenie zakładu. Strajk głodowy - pracownicy (lub ich reprezentacja) powstrzymują się od jedzenia. Strajk czarny - pracę porzucają nawet pracownicy odpowiedzialni za bezpieczne funkcjonowanie zakładów. Strajki mogą obejmować pracowników jednego lub wielu zakładów (strajki grupowe), określonej branży (np. nauczycieli), a także całego kraju (strajki generalne). Strajk może być dziki (żywiłowy) lub zorganizowany (zwykle przez związki zawodowe), legalny lub nielegalny.

Przedstaw sytuacje, w których obywatelskie nieposłuszeństwo jest uzasadnione

Obywatelskie nieposłuszeństwo – otwarty sprzeciw wobec decyzji rządu lub przepisów prawa w imię wyższych wartości. np. działanie w imię obrony interesów jednostki lub grupy. Dochodzi do niego najczęściej gdy legalne drogi postępowania nie przyniosły oczekiwanego skutku (petycje, listy otwarte, założenie stowarzyszenia itp.). Wówczas grupa może otwarcie sprzeciwić się decyzji rządu lub naruszyć konkretny przepis prawny. Nie można jednak używać przemocy.

Obywatelskie nieposłuszeństwo jest uzasadnione gdy podejmowane jest w imię wyższych wartości: praw człowieka, niepodległość, suwerenność państwa.

Obywatelskie nieposłuszeństwo jest nieuzasadnione gdy:

- dotyczy interesów osobistych

- uchylamy się od płacenia podatków = to zawsze jest przestępstwo

Rola interesów grupowych